

Emne nr. 78

DRAG FOR HEST

1. Har man brukt drag for plog og ard tilsvarende dem som er vist på fig. 1-5, og i tilfelle hvilke av dem? Hva kaltes den/de av disse dragkonstruksjonene som har vært brukt? Dersom ingen av disse formene for ard-skjeker har vært brukt, vil vi gjerne få en beskrivelse av den/de former for ard-skjeker som er kjent i Deres bygd, helst med en tegning.
2. Har man brukt skokler tilsvarende dem som er vist på fig. 6, 7 og 8? Har man brukt alle disse former eller bare en evt. to av dem, og i tilfelle hvilke(n)? Vi vil gjerne få opplysninger om navn både på hele konstruksjonen og på de enkelte delene, og vi vil gjerne få vite hvilket redskap eller kjøretøy de ble brukt til. Dersom De kjenner andre former for skokler, vil vi gjerne få en beskrivelse av dem, helst med tegninger og med opplysninger om bruk og navn på hele konstruksjonen og på de enkelte delene.
3. Dersom De kjenner den formen for skokler som er vist på fig. 8, kjenner De da til hvordan den ble gjort fast til redskapet – brukte man en såkalt skokkelkjepp som man koblet skoklene til redskapet med?
4. Bruker man skokler av tau eller kjetting i stedet for skokler av tre? Har slike dragformer et særskilt navn, og i tilfelle hvilket (togdrett)? Hvor lenge er det siden slike skokler kom i bruk?
5. Drag framfor arbeidsslede (høyslede, møkkaslede og lignende). Brukte man framfor arbeidssleden skjeker som var festet til hver sin mei-ende og holdt fast ved hjelp av en tein eller en vidje gjennom et hull i skåk-enden og mei-enden? Gikk teinen bare gjennom den ene mei-enden, slik at det var to slike teiner for hver slede, eller var det en lang tein som gikk mellom begge mei-endene? Hva kaltes denne teinen eller vidja (et veiend)?
6. Noen steder har man festet skekene til arbeidssleden med en kjettinglenke. Under skåka ved innerste skåk-enden var det festet en sterk tapp, oftest av jern. Når hesten dro, var denne tappen fri fra bakken; men når hesten holdt igjen, ble den presset ned i bakken eller snøen og virket som bremse. Kjenner De denne drag-konstruksjonen fra Deres bygd, hva kalles den (hele konstruksjonen og de enkelte delene) og hvilket redskap ble den brukt til?
7. Dersom De kjenner en eller flere andre drag-konstruksjoner for arbeidssleden enn dem som er nevnt i spm. 5 og 6, vil vi gjerne få en beskrivelse av den/dem, helst med tegning og opplysninger om navn både på konstruksjonen og de enkelte delene.

8. Når man kjører firhjulsvogn med en hest, bruker man da skjeker som er forenet med et tverrtre bak, eller er skjekene løse? Blir de gjort fast til vogna ved hjelp av kroker som sitter på hjulakslen eller på annen måte?
9. Har man i eldre tid brukt et transportredskap for hest som bare besto av to lange skokler eller stenger som slepte på marka etter hesten? Bak-endene på stengene var da ofte forenet med et par tverrtre som dannet en slags plattform; på denne kunne "lasset" surres fast. Hva kaltes et slikt transportredskap (sleip, drag), hvilket kjønn har ordet og når ble redskapet brukt? Hvordan ble det gjort fast til selen – hadde stengene "øye" som vanlige skjeker?
10. Hva kaltes det å kjøre med to hester (kjøre tvibeitt)?
11. Bruker man mest å kjøre med en hest eller med to? Når kjører man med en hest, og når kjører man med to (to hester ved pløying og harving, framfor arbeidsslede og firhjulsvogn eller lignende)?
12. Hva mener De er grunnen til at man bruker to hester – spiller gårdens størrelse en rolle i så måte eller bruker man to hester ved særlig tung kjøring? Er det noen sammenheng mellom kjøring med to hester og bruken av jernploger og tunge åkerbruksredskaper?
13. Er det lenge siden man begynte å kjøre med to hester? Pleide man før til vanlig eller utelukkende å kjøre med en hest?
14. Når man kjørte med to hester, brukte man da et drag som vist på fig. 9? Hva kaltes et slikt drag (hele konstruksjonen og de enkelte delene)? Har man brukt skokler av tau eller kjetting i stedet for tre til et slikt drag?
15. Har man brukt drag som vist på fig. 10 og 11 når man kjørte med to hester? Fig. 10 har et tverrtre bak og tre skjeker; på den mellomste av disse er det en kort, bevegelig tilleggs-kavle. Fig. 11 har en lang midtstang eller styrestang og kjettinger som dyrene drar med. Ved stangenden sitter en såkalt stangkappe av lær eller kjetting om blir festet til bogtrea. Fortell alt De vet om disse drag-konstruksjonene, hvilket kjøretøy eller redskap de ble brukt for, hvordan de ble festet til dette osv. Vi vil gjerne ha tegninger eller forandringer og kompletteringer av de tegningene som står her i spørrelisten.
16. Dersom man i eldre tid også brukte kjøreokser, vil vi gjerne få vite forholdet mellom antall hester og antall kjøreokser. Var det jevnt over bare en hest på hver gård (bruk) i bygda? Kan det sies noe om forholdet mellom gårdens størrelse og antall hester?

D R A G

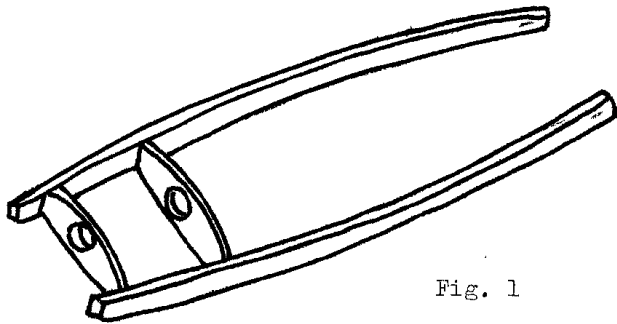

Fig. 1

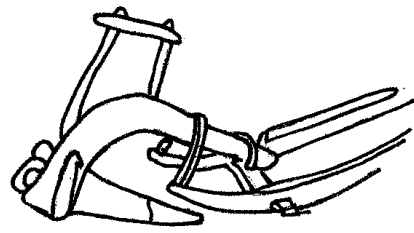

Fig. 2

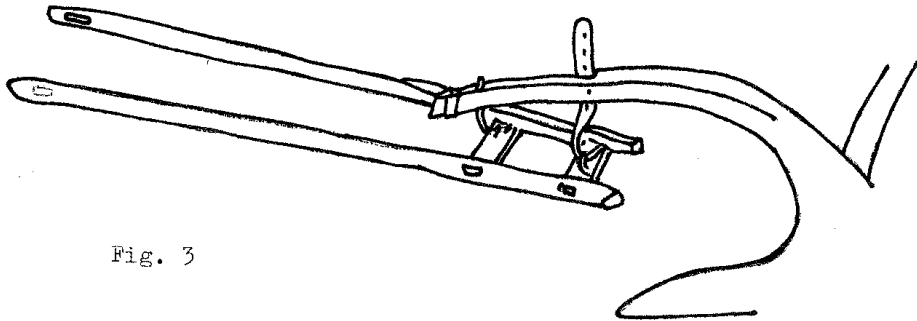

Fig. 3

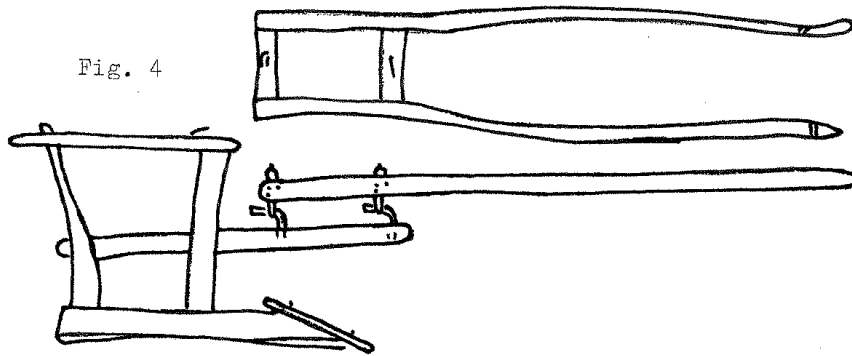

Fig. 4

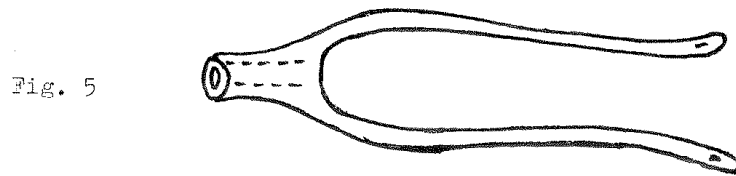

Fig. 5

D R A G

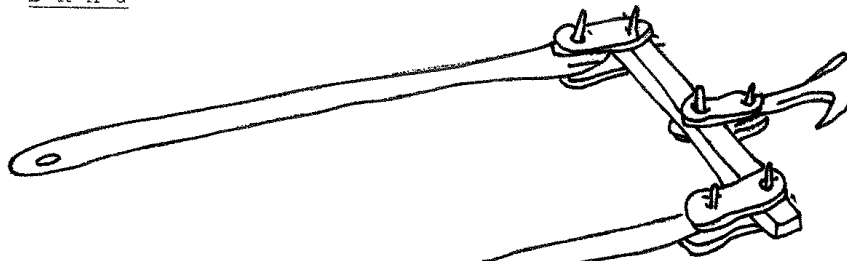

Fig. 6

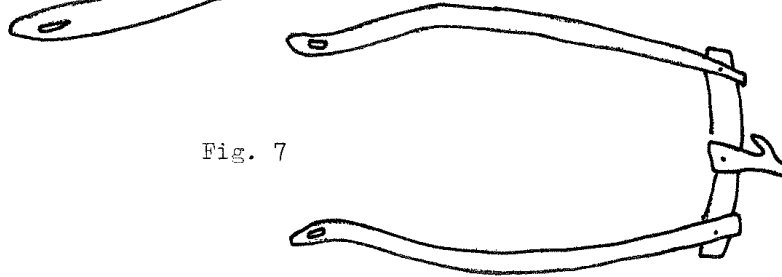

Fig. 7

Fig. 8

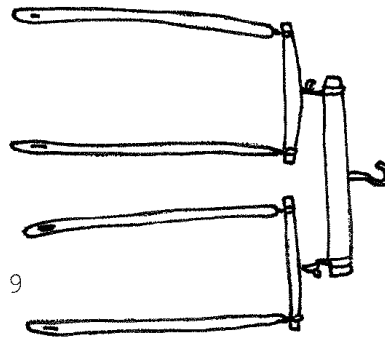

Fig. 9

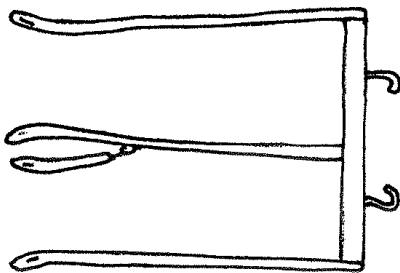

Fig. 10

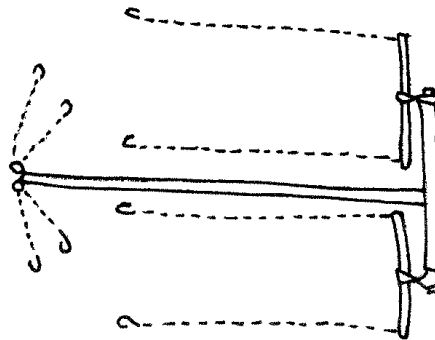

Fig. 11